

Магістр 2 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПОНЯТТЯ СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ОПЕРАЦІЙ З НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

Анотація. Систематизовано істотні ознаки поняття судово-економічної експертизи та необоротних активів, складено перелік основних нормативно-правових актів, необхідних для здійснення судово-економічної експертизи операцій з необоротними активами, та проаналізовано взаємозв'язок елементів судово-економічної експертизи операцій з необоротними активами.

Аннотация. Систематизированы существенные признаки понятия судебно-экономической экспертизы и необоротных активов, составлен перечень основных нормативно-правовых актов, необходимых для осуществления судебно-экономической экспертизы операций с необоротными активами, и проанализирована взаимосвязь элементов судебно-экономической экспертизы операций с необоротными активами.

Annotation. The essential features of forensic examination of economic and non-current assets are systematized, a list of the main laws and regulations necessary to carry out forensic examination of the economic transactions with non-current assets is compiled, and the relationships between the elements of forensic economical examination of operations with non-current assets are analysed.

Ключові слова: судово-економічна експертиза, необоротні активи, взаємозв'язок елементів судово-економічної експертизи.

В останні роки в Україні спостерігається зростання економічних правопорушень, які пов'язані з рухом та використанням необоротних активів. Саме необоротні активи формують виробничий потенціал як виробництва на підприємстві, так і економічного становища країни в цілому. Тому важливість необоротних активів обумовлює значення розслідувань правопорушень, що були здійснені у ході операцій з необоротними активами. Для вирішення спірних питань, які стосуються операцій з необоротними активами, є необхідним визначення елементів судово-економічної експертизи та простеження їх взаємозв'язку, що й обумовлює актуальність обраної теми.

Проблеми сутності та змісту елементів судово-економічної експертизи у сучасній економічній літературі відображені у наукових роботах таких вітчизняних і зарубіжних економістів, як Бутинець Ф. Ф. [1], Понікаров В. Д. [2], Бандурка О. М. [3], Толкаченко А. А. [4], Білуха М. Т. [5], Швець В. Є. [6] та

виникнення ряду проблемних питань, вирішення яких вимагає поглибленого вивчення цієї теми.

Метою цього дослідження є виділення та простеження взаємозв'язку елементів судово-економічної експертизи операцій з необоротними активами. Для досягнення поставленої мети було сформовано такі завдання:

розкриття сутності понять "судово-економічна експертиза" та "необоротні активи";

вираження думки автора щодо визначення судово-економічної експертизи та необоротних активів;

аналіз взаємодії елементів судово-економічної експертизи.

Для розкриття сутності елементів дослідження було розглянуто трактування різними авторами понять "судово-економічна експертиза" та "необоротні активи". Аналіз літературних джерел [1 – 9] дозволив згрупувати авторський погляд стосовно цього питання для більш глибокого розуміння поняття змісту за такими категоріями, як наука, процесуальна дія, процесуальна форма – судово-економічна експертиза – та майно, довгострокові активи, активи з невизначеним строком експлуатації – необоротні активи (таблиця).

Як видно з таблиці, автори при визначенні поняття судово-економічної експертизи та необоротних активів урахували різні змістовні ознаки.

Оцінивши визначення науковців стосовно судово-економічної експертизи найбільш точним є тлумачення Понікарова В. Д., який дав повне та обґрунтоване роз'яснення терміна "судово-економічна діяльність". Недостатньо обґрунтованим є тлумачення Білухи М. Т., оскільки не визначена мета та підстави проведення судово-економічної експертизи.

Таблиця

Сутнісні ознаки поняття судово-економічної експертизи та необоротних активів

Судово-економічна експертиза			
Автор	Наука	Процесуальна форма	Процесуальна дія
Бутинець Ф. Ф.	–	–	+
Понікаров В. Д.	–	+	–
Бандурка О. М.	–	+	–
Толкаченко А. А., Харабет К. В., Амаглобелі Н. Д.	–	–	+
Білуха М. Т.	+	–	–
Швець В. Є.	–	–	+
Необоротні активи			

Автор	Майно	Довгострокові активи	Активи з невизначеним строком експлуатації
Барсукова М. О.	+	-	-
Ванкевич В. Є.	-	+	-
Поташкова Н. М.	-	-	+

Що стосується необоротних активів, то жоден із указаних авторів не розкрив сутності необоротних активів. Автором запропоновано таке визначення необоротних активів: це матеріальні та нематеріальні ресурси, що належать підприємству та забезпечують його функціонування, строк корисної експлуатації яких становить більше одного року, та використання яких спричинить отримання у майбутньому економічних вигод.

Порядок взаємодії основних елементів організаційних засад судово-економічної експертизи наведено на рис. 1.

Судово-економічна експертиза полягає у дослідженні матеріалів справи спеціалістом-економістом із застосуванням спеціальних знань та наданні ним висновку за поставленими питаннями, які пов'язані із господарською діяльністю певного суб'єкта господарювання, операції якої відображені у бухгалтерському та податковому обліку. Відповідно до цього об'єктом судово-економічної експертизи є відображені в бухгалтерських документах та облікових регістрах господарські операції, які стали предметом розслідування чи розгляду в суді.

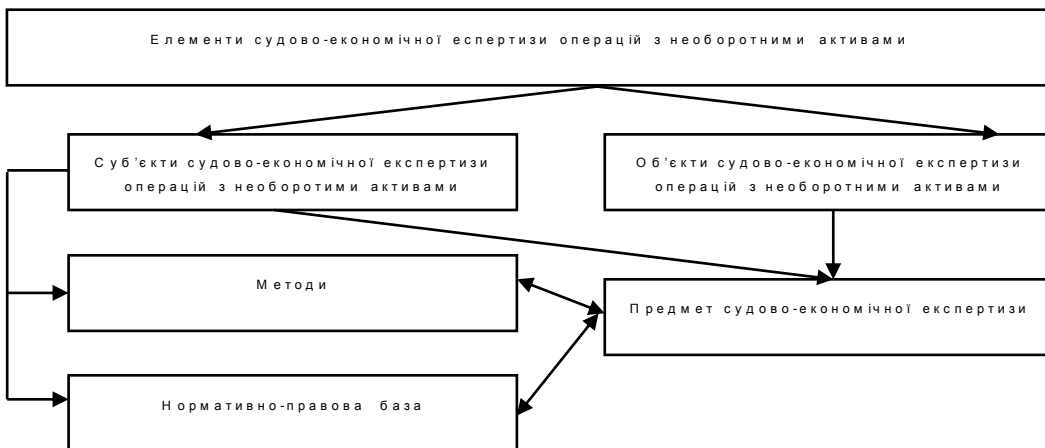

Рис. 1. Взаємозв'язок елементів судово-економічної експертизи

Суб'єкти судово-економічної експертизи – це особи, які безпосередньо здійснюють судово-економічну експертизу на основі спеціальних знань та вмінь. Цей елемент умовно можна розділити на методи СЕЕ та нормативно-правову базу.

Методами судово-економічної експертизи є сукупність певних прийомів та способів, які використовує експерт-економіст під час

дослідження документів, наданих слідчими органами, які можуть бути як загальнонауковими, так і спеціальними.

Розпочинаючи експертне дослідження операцій з необоротними активами, спеціаліст повинен, насамперед, підібрати необхідні нормативно-правові та довідкові інформаційні джерела стосовно цього питання. Перелік базових джерел нормативно-правових документів відображено на рис. 2.

Як правило, основні питання, на які повинен дати відповідь експерт у своєму висновку, пов'язані з обґрунтуванням доказів, які були отримані під час проведення ревізії та перевірок фінансово-господарської діяльності підприємства чи організації. Різноманітні ревізії та перевірки фіксують лише операції, що не відповідають нормам чинних нормативних актів та стандартам бухгалтерського обліку і принципам ведення податкового обліку.

Предметом судово-економічної експертизи є питання, що виникають у органів дізнання, досудового слідства та суду щодо фінансово-господарських операцій, зафіксованих ревізіями та перевітками, вирішення яких потребує спеціальних економічних знань, якими володіють судові експерти.

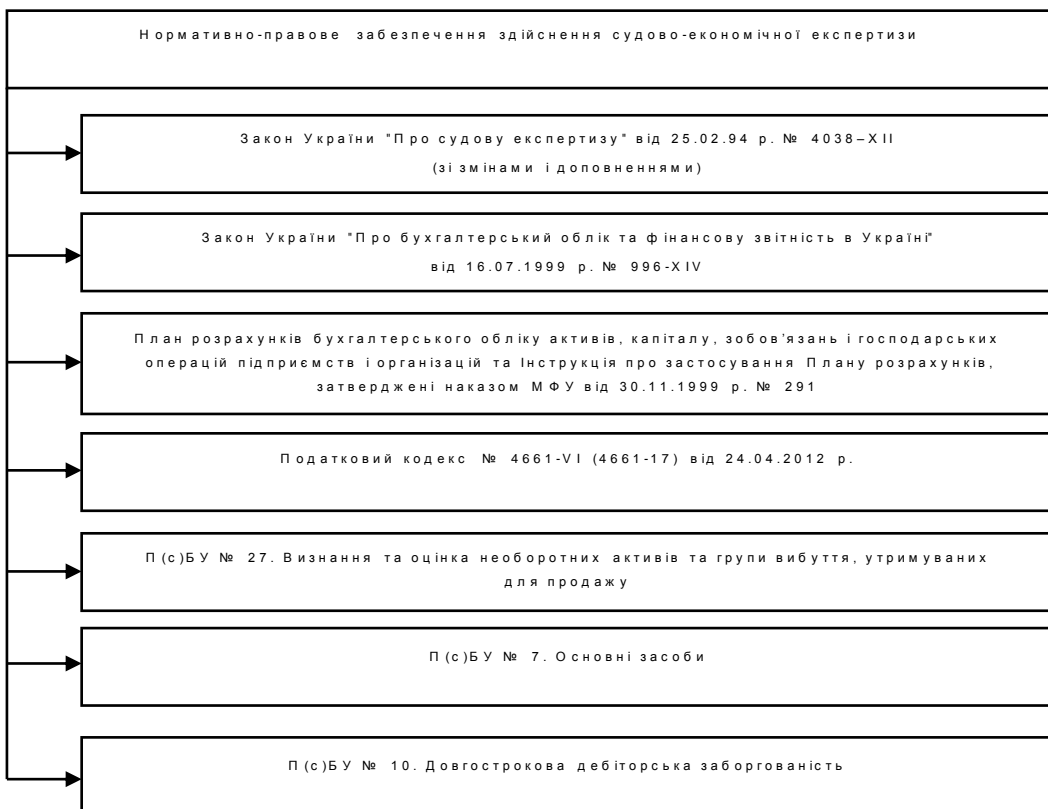

Рис. 2. Нормативно-правове забезпечення здійснення судово-економічної експертизи

Використовуючи комплекс джерел нормативно-довідкової та фактографічної інформації (документи або безпосередньо з підприємства), експерт за допомогою певних методичних прийомів експертного дослідження здійснює судово-бухгалтерську експертизу конкретних операцій з необоротними активами, тобто простежується взаємодія суб'єкта судово-економічної експертизи з об'єктом та предметом (див. рис. 1).

Виділення та визначення сутності елементів судово-економічної експертизи дозволяє підвищити рівень ефективності її проведення та результативності.

Наук. керівн. Мултанівська Т. В.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посібн. / за ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир, 2004. – 460 с. 2. Понікаров В. Д. Судово-економічна експертиза : навч. посібн. / В. Д. Понікаров, С. М. Попова, Л. М. Попова. – 2-ге вид., доп. та перероб. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 269 с. 3. Судебная бухгалтерия : учебн. пособ. / О. М. Бандурка, О. О. Бандурка, В. Д. Поникаров и др. – 3-е изд., доп. и перераб. – Х. : Изд. "ТИТУЛ", 2007. – 468 с. 4. Судебная бухгалтерия : учебн. пособ. для студентов вузов, обучающихся по специальностям "Юриспруденция", "Бухгалтерский учет, анализ и аудит" / А. А. Толкаченко, К. В. Харabet, Н. Д. Амаглобели и др. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 224 с. 5. Білуха М. Т. Судово-бухгалтерська експертиза : підручник / за ред. М. Т. Білухи. – К. : Видавнича компанія "Воля", 2004. – 656 с. 6. Швець В. Є. Основи бухгалтерського обліку та судово-бухгалтерської експертизи : підручник / В. Є. Швець. – К. : Знання, 2008. – 240 с. 7. Барсукова М. А. Внеоборотные активы организаций потребительской кооперации и анализ их использования : автореф. дис. на соискание научной степени канд. экон. наук : спец. 08.00.12 / М. А. Барсукова. – Новосибирск, 2004. 8. Ванкевич В. Е. Учет внеоборотных активов и источников их формирования: состояние и развитие : автореф. дис. на соискание научной степени канд. экон. наук / В. Е. Ванкевич. – Минск, 2007. 9. Поташкова Н. Н. Конвергенция российского бухгалтерского учета внеоборотных активов с международными стандартами финансовой отчетности : автореф. дис. на соискание научной степени канд. экон. наук / Н. Н. Поташкова. – Саратов, 2007. – 17 с.